

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

61. Nostri extra Tunchinum exilij causae. praecipua Regis auaritia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

fatis ab iis non poterat, unde recens conuersis, tantum suppeteret animorum ut concubinas quas deperierant, & ex data prole, bene de familia meritis domo eicerent; larga stipe pauperes alerent; amarent inuicem, quos fastidierant, nec dignati aspectu fuerant; aegrotis ministrarent, etiam ethnicis, & in fluminum ripas, canam instar per suos abiectis. Nam de ieiuniis non erat adeo quod suspicerent Christianos, cum ipsimet non raro à puero instituerent vitam legumine, & oleribus trahere, ad promerendam gratiam idoli alienius. Quare nihil actum præmaturè cum facti ieiunij promulgata est illis à principio lex. Longinqui demùm & frequentes conuentus ad diuina, & solennia festorum, maxime verò Christi patientis quæ aprè quindecim distincta partibus, incredibili fructu pietatis Rhodius proponebat, gerebantur hæc in Regis oculis, & aulae conspectu; Rex verè an fictè in Rhodium mire affici videbatur, accerserat illum sæpissime, comitateque planè insolita longos cum eo durabat sermones, interdum & mensæ adhibebat, & manu propria porrigebat de regia patella cibos, & quanquam ethnicus, damnatisque addictus artibus, de vero Deo, anima, & æternis, libenter dicentem audiebat.

Iam felicitatem cuius tam prosperi, spesque multo maiorum progressuum non temerarias, quæ sensim vices tandem profligarint videndum est. Primi ab Rhodio Regis animum abalienarunt amores indomiti concubinarum, & vxorum. Pullæ domo à viris illustribus Christianam amplexis puritatem secundariæ vxores, Reginas adeunt hoc sui repudium apud eas lamentabiliter deplorant, & casus eiusdem periculo, ac metu, illas cum custodibus Eunuchis in defensionem sui armant; nam hos quoque angebat vehementer, illa Regis in Partem obleruantia, & assidui de Christianorum lege ac ritibus congressus, factique pronum vaticinabantur ut inopinato Rex baptizaretur, ablegatisque ab se secundariis Reginis, cum iis pariter, & ipsi purgarent palatium, mendicaturi quæ possent necessaria victui, cuius ratio omnis ex Reginarum obsequio hæcenus ipsis constiterat. Aggrediuntur ergo bifariam Regis animum simul expugnare, seu potius demerere. Huic Spadones Rhodium depingunt velut archimagum, maleficio ubique inuitabili famosum, ipsaque adeo quam afflasset aura homines fascinantem, argumentum ponunt deliramenti huius, Neophytorum exempla quæ attigimus in quibus vxorum antea flagrans amor audito Rhodio frigebat emortuus; tantus è contrario ardebat versus illum amor, ut non possent ab eo disungi, ducentis subinde milliaribus venirent, eius solum videndi, & audiendi libidine, quicquid ipsi liberet poscere quantumuis difficile, & durum, ab iis illic exoraret, voluntatibus autem hominum afferri eam violentiam non posse absque potentissimo carmine, & præsentissimo fascino. Eadem instinctus priuati comodi scabie, Regis quidam sobrinus, quæ fabulabantur Eunuchi confirmat, recenti extra Cocincinam Patrum exilio, quod li-

C C c c.

61.
Nostri extra
Tunchinum
exilij causæ.
præcipua
Regis auaritia.

gato incantamenti caelo, terram semper irriguam, & summè feracem, siccitate vrenti, & sterilitate perdidissent. Aliudè ploratus, & querimonias concubinarum eicctarum, ad Regem deferunt secundariæ Reginae. Criminantur Externi vnus nunquam prius auditam barbariem, nunquam olim tentatam audaciam in abrogandis Regni antiquis legibus, matrimonii soluendis; priuandis matribus sua prole; Rege tocium & subiectorum numero, quot vna ex matre non possent suscipi; familiis denique sua orbandis perpetuitate, si viros contingat, vt sæpè fit, sterilem ducere. Ac magiæ quidem insimulatio effecit apud Regem vt colloquio Rhodij abstineret, & si quando aditum petenti daret, ab eo se paucis, & procul expediret, ne fascinaretur ipsius halitu. Quo item delirio sic occupati sunt alij, vt concionantem nisi iusto abiuncti spatio non audirent, monitque accedere propius, vt vocem dicentis articulatim perciperent, tunc verò suspicionibus multò magis exagitarentur. Die igitur quodam, dum octoginta baptizandos sale sacro ritè initiat, è turba stentor vocem tollens, exclamat tunc artis vim maleficam exeri, cauerent attactum incantati salis, ni vellent cerebro eueri; hoc beneficio Magum Occidentis deturbatarum illos sana mente; quibus dictis, templo se proripit. Verum hoc spado-num somnio, apud Regem mulierosum, plus valuit Reginarum fletus, & comploratio. Ex aula Ministrum ab eo impetrant, qui Regis personam, & imperium sustinens, Rhodium conuenit, & quænam, ait, hæc noua quam docetis, & scelerata lex? coniugia scilicet eorum damnatis qui plures vna vxores accipiunt; & iam pluribus adstrictos ad vnam redigitis? Ego verò iubeo vnumquemque quàm multas libuerit ducere, vt hinc plures & ipse suscipiat liberos, & ego pluribus subiectis augear. Vobis itaque capitis pœna esto, vt primum resciuero antiquum hunc morem, & Regno vtilem vestris sermonibus conuelli. Sed his haudquaquam abstrerritus Rhodius in suscepta vt ante concionum materia perstitit, nec quicquam propterea incurrit aduersi, Rege vt post videbitur, iudicante, fore sibi vtiliores minas, quàm vulnera. Quare nec efficacius edictum id mouit, quod grandi macrocollo iussit nostris foribus affigi. Eo admodum seuerè, vetabat Christiana sacra à quoquam suscipi, quòd cum Diis Tunchini Christianorum Deo non satis conueniret; imò esset hic illis palàm inimicus, eorumque statuas, & cultum extirparet. Censum igitur iri rebellionis in Deos reum, & in Regnum, quisquis Deo Christianorum sese addiceret. Edictionem sacrilegam à Rege expresserat Bonziorum dolor importunus, irati querebantur templum sibi extructum ab ethnico, fuisse ab eodem sed iam Christiano donatum Patribus, & sacram in ædem commutatam, priusquam idolis contaminaretur, quæ fuit altera nostrorum in ea Metropoli ædes Deo sacra, & causa Bonziis extorquendi à Rege, impij, sed casti Rescripti: vix enim Minister eius lator & promulgator abierat, cum reuulso illo Rhodius ad Regem contendit, Deoque

Deoque illi custodias, aditus, & Regis animum commodante, sic eum permouit, ita pro se dixit; recensio singulorum particulatim beneficiorum & humanitatis quibus se hactenus dignatus fuerat adeo molliuit, vt raptum ex eius manibus Rescriptum discerperet, pignusque amoris reconciliati, esculenta ad eum mitteret munera, quæ ipse confestim pauperibus diuidi mandauit. Et huc vsque bruta irati barbari sed innoxia fulmina, Ictum tertij vitare nulla industria licuit. Veni Macao Tunchinum prorsus desierant, oneraria promissa non venerat, cuius vna expectatione Rex auarissimus, liberam nostris annuebat, & fidei sacra, in ditioe sua mansionem: alia quæ narratur iratum causa si Regis animum, quod aduersarij volebant, subegisset, nunquam nos postea vt fecit, reuocasset. Fuit autem hæc metus amittendi Regni qua nullam Dæmones illic experti sunt versatiliorem & validiorem machinam ad strages Christianitatis quas tunc in Iaponiæ insulis edebat maximè cruentas. Nam si tantum in iis suspicio valuit quæ finxit legem Christianam, iuratam esse factionem ad sollicitandos in Regem populos, vt Christianorum fortium millia quadringenta, ferro & igni crudeliter deleret, quanto facilius in Tunchino Christianorum vix quinque millia perdere potuit?

Exiit vir notus sanguine, criminibus notior, maiestatis reus, & conuictus, qui nostrorum sui que aded atroci accusatione poenam redempturus, clam Regi suggessit, nostros in illum cum Rege Cocincinae, & Ciua Can inimicis, confinibus, & aduersus Tunchinum armatis, versasse consilia, & proditorem comparasse. A Septentrione Ciua, Cocincinensem ab austro eodem tempore irrupturos; dumque tu, aiebat, vtroque versum iis occursum copias distunges, Christianorum Dux Rhodius, post vrbis Regiæ incendium, & prædam, à tergo te medium concludet, hostibus à fronte pellendis occupatum. At arcani huius tam formidolosi aliud non dabat indicium, præter abstinentiam Patrum exquisitam, qui à Christianis, nihil exigere, nihil admitterent, vel suo vel Catechistarum vsui quos iaciendis per vrbem facibus gartiebat fuisse destinatos, inde confici volebat, à Ciua, & Cocincinensi eos stipendia capere. Accersuit quoque huic suo mendacio colorem improbus sycophanta, ex Petri obitu, viri sancti, & fortis, fideque in Deum, & in Regem clari; quem tunc Deo visum nobis eripere cum eius præsidio Christiana res labans fulciri potuerat; familiares suos sedecim, in quibus & liberos, contagiosa ictos lue, prætere sibi ad mortem, Christianè tulit, parique & ipse generositate illos secutus est. Sed scelestissimus nebulo insimulauit Rhodium apud Regem, conscitæ illi mortis, ad priuandam eius securitatem Prætorianorum Duce fidissimo; & arma experientissimo bellatore. Accessere his plaustra querimoniarum à Bonziis, qui se impunè, suaque simula chra, dolebant à Christianis derideri, & ipsis etiam in templis indignè haberi, quam iniuriam Rhodius existimatus est non satis præca-

uisse, nimiumque suorum pietati, male consultæ indulgisse, proindeque gloria excidisse continuandæ illius missionis; certè Rex, post annum, ab Inspectore Prouinciæ, remitti ad se in Tunchinum Patres aliquos petens, Rhodium & Marchesium exclusit. Impulsus tot machinis Regem, ad eiciendos Regno Patres illa expugnauit quæ violata ipsi onerariæ promissâ, cum magna ipsius iniuria, & damno ingerebat; Ergo dum naues appellerent quibus Macaum portandos imponeret, Christianorum consuetudine iis interdixit; Rescriptum exihj celsæ arboris trunco mandauit incidi; Die Augustissimæ Triados quem annus hic sæculi duodetrigesimus Iunij octauo & decimo colebat; dum ad sacra fideles se comparant, adest ab aula Eunuchus cum armatis; ædem sacram irrumpunt, Christianos cædendo, vociferando, conuiciando tanquam canes, omni contumelia dehonestant; dum foris alij defigunt arborem Decreto Regio insculptam; legebantur in eo multa in Deum sacrilega; multa idolis gloriosa; & edicebatur ethnicorum ad Christum conuersio posse Regno quandoque ingens afferre detrimentum, etsi quale id foret tunc paruum liquido cerneretur. Pœna mortis ingressu nostrarum ædium Tunchinenses omnes arcebantur; egressu quicumque in iis erant; iussu Regis, aut suo verosimilius, belluino semiuiri genio, aram imperat disturbari spado; obstat Rhodius, & Regis dono templum id asserit, aramque possideri; negat templo debitum altare, & sacros ornatus ablaturum, nisi diserto Regis imperio; cui miles impudentior cæteris, en tibi! quod possis disertum imperium, simul aram pulsus impio euertit, fuste in effigiem Virginis impacto, manum Iesu infantis, quem gestabat frangit. At quadrimetri post vlta est crimen nefarium sequax pœna. Furti damnatus carnifici traditur, qui præcisus sacrilegi digitis, Christi percussis ream manum condigno supplitio mutilauit, ethnicis quoque suo illo trunco futuram ostentui, haudquaquam impunè violari Christianorum Deum. Post hæc domo direpta, suos spado abducit milites, quibus ad custodiam forum succedunt nihilo meliores, nisi quod viliores. His inspectantibus adibantur Patres à multis seorsum Christianis assimilatis in mendicos qui procul à ianua incipiebant rogare stipem, nec prohibebantur subire intra limen, velut elemosynam accipiuri, nuntiabantque Patribus, & referebant quæ in rem facerent; audentiùs alij sopitis custodibus se intrò penetrabant, exigebantque piè cum Patribus totos dies, quod tamen haud æquè omnibus processit. Ingressi custodes quoties libuisset vt domus angulos subinde rimarentur, si quem offenderent, omnibus spoliatum, pugnisque, & calcibus pessimè contusum, capillis foras raptabant ad socios, à quibus haud mitiùs excipiebatur, iratis videlicet furtiuo illius ingressu suam in seruanda ianua oscitantiam derideri. Ethnicorum nemo, intro pedem misit, quantumcumque fas esset, ne in summis quidem angustiis. Et ægrotantem adeò inhumanè Medici omnes visere recusarant, vt destitutus remediis interiit.

interierit. Erat is Ioannes, ille idolorum tanti quondam nominis Sacerdos ut Rex eius eremo adnauigans, classem iuberet vela demittere, veneratūque hominem, eius preces enixè flagitaret ad felicem euentum expeditionis quam mouebat aduersus Cocincinam. Hunc aliquantò post Christianum ob calcatam famam ethnicæ sanctitatis, contemptu sui generosissimo, tot intra biennium donis cœlestibus diuina largitas cumulauit, ut eandem sed veram gloriam, sanctimonix præstantis allèqueretur apud Christianos. Diues inter suos, & honestus annorum iam quinque supra quinquaginta, studio fidei affectabatur nostros quocumque pergerent, iungebátque iis strenuam operam in ministerio animatum, ac se demùm pro vili seruulo, eorum obsequiis velut ad optatam quietem dabat. Illum Rhodius Cheni patria sua, præfecit Christianis, vbi anno superiori Patres primigeniam statuerant Tunchini Ecclesiam, inde crebro ad illos recurfabat, de commisso sibi acturus grege, sacrisque mysteriis animum refocillaturus. Et diuersabatur apud illos, cœperátque iam morbo tentari leuiter cum miles impius, pueri Iesu effigiem fustis ictu confregit, verum inde sic morbus incredit, eaque in Christum iniuria sic animo fractus est, ut paucis diebus extrinctus sit. Patres magno labore, ac pretio cum obtinuissent semel custodia egredi ad porrigendum Regi libellum supplicem, ab Eunuchis qui humaniores videri volebant dissimulanter conspecti sunt, ab aliis conuictio, & minis palatio pulsus: transiturum per aream Regem opperientibus, hinc inde se Prætoriani, spissis ordinibus obiecerunt, ne aut illum videre, aut videri ab illo possent. Ergo Rhodius in editionem euadens locum Regem clara voce interpellat, liceret sibi ad pedes illius libellum deponere. Rex ad vocem conuersus, probè agnitum silens præterit. Sed longè immaniùs sæuitum à Prætorianis, vel enim gratiam captantes Eunuchorum, vel indignati, quod se Regi Patres ipsis inuitis videndos præbuisent, punctionibus laterum, & gladiatorum capulis vexatos & contusos è palatio extruserunt. Quamobrem spe omni causæ Regi probandæ abiecta Rhodius, curam omnem intendit ad Christianos dum clausus tenetur, animorum subsidio iuuandos. Urbem sex regionibus distinguit; suam cuique assignat in ea domum; in eam Dominicis & Festis coibant regionis eius incolæ Christiani; Rosarium sacrum Deiparæ, precesque varias concinebant, præcentore egregio Catechista, cuiusmodi habebant plurimos. Legebat idem cohortationem, ex Euangelio depromptam compositamque ab Rhodio, cum incredibili animorum motu, fructuque pietatis; & iam quartus abibat custodia mensis, quam tamen interdum fallebat Rhodius, ut ex vicinia Deo aliquos semper lucraretur; cum naus appulit Sinenfis; in hac Patres iuberet Rex vela facere; Cechianam tamen quò erat renauigatura Prouinciam abesse Macao longiùs cum audisset, nec peregrinos admittere, iussis supersedit, quamuis extimularent illum nequissimæ concubinx, non modo ad præcipitandum Patrum exilium, sed etiam

necem; fertur quidem minus per somnum exterritus ab eo scelere, re ipsa certe, ultra quam esset expectandum, exinde se Patribus exhibuit placabiliorem, missitandis quoque ad eos munusculis, quorum id saltem aspectu fiebat, ut custodes sentirent minus importunos, minusque difficiles in admittendis ad eos Christianis, qui beneficij huius, & spei ab Rege melioris, gratum Deo animum testaturi nosocomium curandis ægrotis statuerunt. Hanc item nostrorum totiusque illius Christianitatis lætitiā, maiorem in modum incendit quod sequitur. Gaspar Diaz iuuenis Christianus, patria Sianensis, Macai educatus, libratorum agebat machinatum apud Regem, eamque de Patrum disciplina ex quo Tunchinum aduenerant, virtutem animi, morumque hauferat honestatem ut monstraretur digito etiam ab ethnicis, velut expressus Christiani typus, audiereturque cupidè de diuinis agens: at hunc medio in anse quā Regiam interlabebatur, festos ignes fingentem, & eiaculantem, atrox casus peremit; imperitia socij excussa scintilla aceruum corripuit ignarij pulueris, cuius flamma Gaspar momento ustulatus, vix tamdiu superfuit quoad vitimis sacris procuratus efflaret animam. Erat iuuenis virtus Regi apprime chara; ministerium vile, ac fidum, nec ignorabat esse Christianum. Quare Patribus mandat, iusta funebria Christiano ritu honorificè illi corent, nec parcant sumptibus, quos sit ipsemet suppeditaturus. Hinc libera nostris custodia, hinc piorum concursus & lachrimæ, & ruptæ ex imo pectore gratulationes, affectus, Dei laudes, quæ stylus non satis assequitur. Funus duxere plus mille Christiani, graui, & splendida supplicatione, pretioso illam è serico vexilla decorabant aureis prætexta sumbriis, & mysteriis picturata Christi patientis, comitabatur odorum copia, funeralium facium non paruus numerus, Ministrorum ordo suo cuiusque cultu, cætera omnia quæ non semel significauimus in parentalibus Christianorum celeberrimis adhibita, in ruborem probrumque ethnicorum, qui suam auaram, deformem & deridiculam erga defunctos magnificentiam Christianæ non dubitabant anteferte. In campum pompa deuenerat vbi condenda sandapila, & aderat præter Christianos multitudo ingens ad quam Rhodius concionatus est, nec deinceps custodes obstitere quo minus ad nos Christiani ventitarent, adirenturque à nobis tum ipsi tum ethnici, tametsi parcius, ne qua inde tumultus occasio aduersariis in promptu daretur. Hinc illa exitit Principis femina ad Deum conuersio, quæ Præfecto Cheduni hoc est Orientalis Prouinciæ nupserat. Illam baptismus Annæ vocabulo insigniuit, & fatu diuini spiritus tam fecundo impleuit, ut præclaris illius studiis merito tribuatur conuersorum ingens in iis Prouinciis numerus, & frequens ad eorum cœtus capiendos ædium sacrarum fundatio.

Cæterum hac Regis liberalitate rescindi videbatur indictum nostris exilium, si oneraria Macaensis anno saltem sequenti vnderigesimo, longas

longas non falleret expectationes, sed illa biennio ante Tunchino Maca-
caum recedens, ad Infulam Hainam alliserat, perieratque suo cum one-
re; vectores Macaum, ignara naufragij minimè requirebat, quamvis
illic annum iam integrum solito diutiùs hærent; Tunchinum casus
infelicitatem, Lusitanorum fraudem interpretabatur: Martio igitur in-
clinante, adest Patribus ab Rege Scriba, eiusque nomine ita illos af-
fatur [quòd vestri, ait, fratres Lusitani, toto iam biennio non appa-
rent; manifestum est ab iis vos nequaquam agnosci; aut si agnoscent
abdicari. Bonis auibus ite, & illos requirite. In Cocincinam triremis
vos feret ubi vos naues excipient Macaum reditura, quæ dedignantur
hos portus attingere] subiecit præterea, suone an Regis nomine haud
scio. Benè legem nostram, cognominari vulgo mortis legem, aded
multos è medio tolli baptismo quem conferebamus, nec satisfacere
quod accerseremur ab hominibus iam morti proximis, Christianif-
mum enixè petentibus, proinde morbi vim non baptismum mortis
causam iis esse; nam hoc ipsum illos tunc adscribere Christianis cum
essent in extremis, & hanc baptismum nostro inuidiam odiumque con-
flare, imprudentiæ esse non ferendæ in viris alloqui quales essemus
valdè prudentibus, aduerteremus de cætero, Regi persuasum, quem
mortuum vellemus; hunc nos baptismum occidere. Deesse videlicet vi-
uentes, & sanos quos iniciaremus lege nostra, grandi eius decore, &
fama; & oportere illi detrimentum & ignominiam quærere, ex bap-
tismo illorum qui animam egerent, velut ab ipso necarentur? actis be-
neuoli affectus gratiis Rhodius, hominem docuit quibus legibus tene-
remur morientium saluti æquè ut viuentium instare. Peruictus necnè
rationibus, abcessit; rumor nostri discessus imminens, triduo Patres
occupatissimos habuit, excipientis salutantium lachrimis, confessioni-
bus, querelis, aquæ vasis solenni Ecclesiæ formula in remedium ma-
lorum, & piaculum consecrandis; ethnicis verò ad baptismum quem
efflagitabant, nondùm planè maturis, relictus est Andreas, & Fran-
ciscus, Catechistæ duo eximij qui totam iis operam nostro sumptu,
cunctisque commodarent quos nobis absentibus ad fidem, Dei beni-
gnitas vocaret. Nec fuit vacuus eorum labor, inter alios non infimi gra-
dus, etiam Mandarinis, qui Christianismum non mediocriter condi-
gnis moribus exornarunt, Regis cognatam, Annæ quam diximus fi-
liam, Christi lustrarunt baptismate. Patribus triremem consensuris
Eunuchus à Rege duplex attulit diploma securi comæatus, aureos vi-
ginti, & pannos eiusdem pretij ad vestes. Sed munus Regis sanè bene-
uoli nequam spado, intempestiua querela scedauit, aiens Regno nos
pelli ob intolerandam Christianorum audaciam, quibus parum esset
Deum colere peregrinum, nisi & patrios, & Regni Præsides suis etiam
in templis contumeliosè tractarent; cui paucis Rhodius, & prudenter,
id nostris quoque damnari legibus; peccassent esto in eo Christiani,
sed nostris seriùs monitis non licuisse, ausis occurrere. Hoc verborum
compendio

62.
Lex Christi,
cur dista lex
mortis.